

Список використаних джерел та літератури:

1. Советское гражданское право : [учебник] в 2т. / [Т. И. Илларионова, Н. Я. Кириллова, О. А. Красавчиков и др. ; под ред. О. А. Красавчикова]. – [3-е изд., испр. и доп]. – М. : Высшая школа, 1985. – Т. 1.
2. Агарков М. М. Избранные труды по гражданскому праву : в 2 т. / М. М. Агарков – М. : ЦентрЮрИнфо Р, 2002. – Т. 1.
3. Гражданское право : в 2 т. : [учебник] / [отв. ред. проф. Е. А. Суханов]. – М. : БЕК, 2000. – Т. 2. Полум 1.
4. Гражданское право : [учебник] / [под ред. А. Г. Калпина, А. И. Масляева]. – М. : Юристь, 2000. – Ч. 1.
5. Сурженко О. А. К вопросу о предмете договора в гражданском праве / О. А. Сурженко // Проблемы законності : респ. міжвідом. наук. зб. / [відп. ред. В. Я. Тацій]. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2002. – Вип. 53.
6. Ландкоф С. Н. Основы гражданского права / С. Н. Ландкоф – К. : Радянська школа, 1948.
7. Зобов'язальне право : [навч. посіб.] / [О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова, В. В. Луць та ін. ; за заг. ред. О. В. Дзери. – К. : Юрінком Інтер, 1998.
8. Брагинский М. И. Договорное право. Книга первая: Общие положения / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. – М. : Статут, 2002.
9. Брагинский М. И. Договорное право. Книга третья : Договоры о выполнении работ и оказании услуг / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. – М. : Статут, 2003.
10. Брагинский М. И. Договорное право. Книга вторая: Договоры о передаче имущества / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. – М. : Статут, 2000.
11. Ожегов С. И. Словарь русского языка: 70 000 слов / [С. И. Ожегов; под ред. Н. Ю. Шведовой]. – М. : Рус. яз., 1991.
12. Философский энциклопедический словарь / [под ред. Л. Ф. Ильичева, П. Н. Фелосеева, С. М. Ковалева, В. Г. Панова]. – М. : Советская энциклопедия, 1983.
13. Гражданское право Украины : в 2 ч. / [А. А. Пушкин, В. М. Самойленко, Р. Б. Шишка и др. ; под ред. проф. А. А. Пушкина, доц. В. М. Самойленко]. – Х. : У-т внутр. дел ; Основа, 1996. – Ч. 1.
14. Гражданское право : в 2 т. : [учебник] / [отв. ред. проф. Е. А. Суханов]. – М. : БЕК, 2000. – Т. 1.

Зосімович Олена Юріївна

старший викладач кафедри спеціальних
історичних дисциплін та правознавства,
Житомирський державний університет ім. І. Франка

Правовий статус приватних повірених у Російській імперії

Судовими статутами 1864 р. в Російській імперії були впроваджені посади адвокатів, яких називали присяжними і приватними повіреними. Відомі дослідники історії адвокатури негативно ставились до останніх і вважали, що інститут приватних повірених було впроваджено, щоб легалізувати діяльність підпільних адвокатів та поставити їх під контроль держави.

Звернемося до визначення правового статусу останніх який регламентується статтями 245–255 «Статуту цивільного судочинства».

Зокрема, на початку Глави другої «Про повірених» зазначено, що приватні повірені можуть бути залученими до процесу в тих місцях, де недостатня кількість присяжних повірених (ст. 245). Далі закон регламентує коло осіб, які не мали права займатися приватним представництвом в судах. До них віднесли неграмотних, таких, що не досягли повноліття, ченців (якщо справи не стосувались їх монастирів), священників (крім справ їх духовного відомства, їх дружин, дітей та підопічних), осіб, визнаних неплатоспроможними, учнів, вихованців, студентів та слухачів, що продовжують навчатись до закінчення навчання, за виключенням справ, в яких вони заступають своїх батьків, братів та сестер; осіб, що знаходяться під опікою, членів суду та прокурорського нагляду (крім справ, де вони виступають за своїх дітей, родичів або дружини, якщо справи розглядаються не в тих судах, в яких вони займають посади); відлучених від церкви; злочинців та осіб, позбавлених всіх прав та переваг свого стану, виключених з державної або духовної служби та всіх осіб, яким заборонено займатися «ходінням у справах» (ст. 246). Відповідно до ст. 248 повноваження приватного повіреного могли бути засвідченими довірчим листом, яке в подальшому тексті називають довіреністю. Причому, коло повноважень визначав сам довіритель, але обов'язково до неї повинні були бути внесені такі дії як право подавати апеляційну скаргу, позиватися про відміну рішення, що вступило в законну силу, припиняти справу миром, представляти суперечку про фальсифікацію (рос. подлог), обирати посередників для третейського суду, передавати повноваження третій особі (ст. 250). Довіритель мав право припинити довіреність, повідомивши про це суд (ст. 251), і повірений в свою чергу міг відмовитися від справи, але він не мав права ставати повіреним протилежної сторони і повинен був повідомити свого довірителя завчасно (ст. 252) [1]. Від себе додамо, що відомості про скасування довіреностей публікувалися в місцевій пресі, зокрема інформація по Волинській губернії містилася у «Волинських губернських відомостях».

Суддя мав право визначити термін, протягом якого повірений повинен був займатися справою, після закінчення якого суд міг призначити іншого присяжного повіреного. В разі смерті повіреного суд призупиняв справу і міг призначити представником іншу особу [1].

25 травня 1874 р. були прийняті «Правила про осіб, що мають право бути повіреними у судових справах». Вони доповнили існуюче законодавство і увійшли у третю главу дев'ятого розділу 16 тому Зводу законів Російської імперії [2]. Відповідно до «Правил» приватними повіреними могли бути особи, які отримали свідоцтва, видані Мировими з'їздами, Окружними судами та Судовими палатами (ст. 406/2). Вони могли вести справи лише в тій судовій установі, від якої отримали свідоцтво, а також у мирових суддів, що були підвідомчими даному з'їзду. В той же час, вони мали право за бажанням клієнта продовжувати справу у вищих інстанціях, зокрема, в Касаційному департаменті Урядового Сенату (ст. 406/4) [2]. Особа, що мала бажання отримати свідоцтво повинна була надати документи, що посвідчували його особу, а також, що він відповідає вимогам, зазначеним в ст. 246 Статуту цивільного судочинства [1].

Від приватних повірених не вимагалась вища освіта, вони могли займатися іншою службою, відомості про їх благонадійність майже не збирались.

Кандидат, який бажав бути приватним повіреним, повинен був отримати свідоцтво на право ведення чужих справ. Для цього необхідно було подати прохання до суду та прикласти документи, що засвідчували особу та підтверджували право

бути повіреним. Якщо в подальшому було виявлено про наявність невказаних перешкод на зайняття посади, то свідоцтво забиравось, а сама особа зазнавала кримінальної відповідальності. Інформація про осіб, що отримали свідоцтва публікувалась у губернських відомостях.

Прохання про видачу свідоцтва розглядалась на загальному засіданні суду і суд виносив рішення. В більшості випадків рішення було позитивним. Проте, були і відмови з різних причин. Відмову від видачі свідоцтва, доречі також можна було оскаржити у відповідній судовій інстанції (статті 406/5, 406/7) [2]. Для прикладу, в 1906 р. Житомирський окружний суд розглянув дев'ять таких прохань і видав п'ять свідоцтв [3].

Розмір оплати за видачу свідоцтва залежав від судової установи, що його видала. Якщо це був з'їзд мирових суддів, то дозвіл коштував 40 карбованців на рік, якщо окружний суд – 70 карбованців. (в Житомирському окружному суді – 75 рублів на рік). Приватною практикою закон дозволяв займатися в декількох судах виключно за умови сплати внеску за кожне свідоцтво окремо. Оплату вносили в січні на рік уперед. Якщо свідоцтво видавалось після 1 липня, вносилася половина суми (статті 406/9, 406/10) [2].

В практиці Житомирського окружного суду нерідко траплялись випадки, коли захисники брали свідоцтво в інших судах, або, навпаки адвокати інших судів звертались з проханням дозволити ведення справи в Житомирському суді. Якщо помічник уже мав таке свідоцтво, то голова суду звертався до установи, яка його видала за підтвердженням. В архіві суду зберігається справа помічника присяжного повіреного Київського окружного суду Михайла Штеймана про видачу йому свідоцтва на право ведення в Житомирському суді чужих справ [4].

«Правилами...» дозволялось у мирових судах допущення до справ осіб, які не мали свідоцтва, але не більше як у трьох справах на рік в межах мирового округу. Перед допущенням таких справ до судового розгляду суддя запитував захисника про кількість справ проведених ним за останній рік в межах мирового округу. За неправду закон карав кримінальною відповідальністю (статті 406/18) [2].

Дисциплінарний контроль за діяльністю приватних повірених здійснювали суди, які видавали їм свідоцтва. Допускались такі види дисциплінарних покарань: 1) застереження та зауваження; 2) догана; 3) заборона виконувати обов'язки повіреного на один рік; 4) виключення з числа повірених (стаття 406/13) [2].

На постанови окружних судів та мирових з'їздів можна було подати скаргу або протест прокурорського нагляду протягом двох тижнів. Документи розглядались у Судовій палаті, рішення якої вважались остаточними. В той же час на рішення Палати теж могли бути подані апеляції в той же термін до першого та касаційного Департаментів Сенату (стаття 406/14) [2].

Відомості про осіб, що отримали свідоцтва на право ведення чужих справ також подавались до Міністра Юстиції. Стаття 406/15 надавала повноважень Міністру юстиції позбавляти цього права осіб, про яких стали відомими факти, що вони ведуть спосіб життя, що не відповідає званню повіреного [2].

В державі вівся облік захисників – до судів регулярно надсилались циркуляри Міністерства юстиції про надання статистичної інформації про присяжних і приватних повірених. В свою чергу, суди складали іменні списки приватних повірених, які містили наступні пункти: звання та посада, віросповідання, освіта, попередня посада, інша посада на момент складання списку [5]. Такі списки є цінним джерелом для визначення соціального стану приватних захисників, їх освіти, досвіду

роботи тощо. Наприклад, при Житомирському окружному суді приватних повірених на 1886 р. було десять чоловік: шестеро дворян і четверо міщан. Трое з них мали ранг колезьких секретарів, тобто були відставними державними службовцями. За віросповіданням четверо належали до римо-католицької віри, четверо – до православної, двоє адвокатів були іудеями. П'ять захисників (міщани Жигмар, Гінцбург та Певзнер, колезький секретар Островський та колезький секретар Синицький) мали домашню освіту, інші навчались в різних навчальних закладах, але не завершили їх. Навчальні заклади, які фігурують у списках приватних повірених, як правило не були пов'язані з їх юридичною професією: Ліцей князя Безбородька, фізико-математичне відділення Харківського університету, Луцьке повітове дворянське училище, Ковельське повітове училище, Одеське казенне училище. Проте, попри нефахову освіту, майже всі мали досвід попередньої практичної юридичної діяльності спочатку на посадах письмоводителів в Мирових судах, нотаріальних конторах; пристава в Луцькому окружному суді, державних службовців. Більшість з адвокатів працювали в якості приватних повірених в мирових, Переяславському, Ковельському, Луцькому, Катеринославському окружних судах, Київській судовій палаті і, навіть один з них був присяжним повіреним Одеської судової палати та присяжним стряпчим Одеського комерційного суду. Як бачимо, географія попередньої практичної діяльності приватних повірених досить різноманітна. І саме набутий досвід роботи, а не освіта мав визначальний пріоритет при зайнятті посади приватного повіреного.

Також цікаво зауважити, що троє з приватних повірених (Гінцбург, Павловський, Певзнер) працювали в Житомирському окружному суді з початку його заснування в 1880 р. [5].

Практично інститут приватних повірених був сформований із представників двох груп, за якими і доставлялись відомості про захисників суду до Міністерства Юстиції. Першу групу складали особи, які мали звання помічника присяжного повіреного, другу – ті, що такого звання не набули. Очевидно розмежування було проведено за соціальним та освітніми критеріями. Документи Житомирського окружного суду свідчать, що помічники присяжних повірених належали переважно до дворянського стану (з невеликим виключення) і мали вищу юридичну освіту, а представники другої групи були переважно міщанами із домашньою освітою [6]. Наступна відмінність полягала в тому, що в майбутньому помічники в більшості випадків ставали присяжними повіреними і набували статусу, притаманного цій найвищій категорії адвокатів. Не дуже численними були випадки кар'єрного зростання представників другої групи приватних захисників. Прикладом може слугувати просування на посаді Філімона Павловського, який в 1894 р. після закінчення курсу юридичних наук став помічником присяжного повіреного, а в 1901 р. – присяжним повіреним [7].

Чисельність приватних повірених Житомирського окружного суду не була сталою і різнилася за роками. В 1898 р. їх налічувалось 11: п'ятеро приватних повірених та шестеро помічників адвокатів. На 1 січня 1904 року в списках приватних повірених, що не мали звання помічників нараховувалось п'ятеро осіб і дев'ять тих, хто був помічником присяжних повірених [6]. У 1905 [8], 1909 [9], 1911 [10] роках їх відповідно було по п'ять осіб. За 1912 год свідоцтво на ведення чужих справ отримали три приватних повірених і семеро помічників [11]. В той же час зустрічається незначна кількість відмов у видачі свідоцтв на зайняття приватною

адвокатською діяльністю. Можливо буде зробити припущення, що кількісний склад приватних повірених регулювався, насамперед, потребами суспільства, і, відповідно, чисельністю судових позовів. Проте, в порівнянні із присяжними повіреними, кількість яких досягла 40 чоловік, в суді завжди домінувала саме ця категорія адвокатів.

Отже, після впровадження в дію Судових статутів в Російській імперії поряд із інститутом присяжних повірених був започаткований і набув розвитку інститут приватних повірених. Його поява була зумовлена нестачею фахівців першої групи, а також необхідністю набути практичного досвіду молодим майбутнім адвокатам, які ставали помічниками присяжних повірених і одночасно займалися приватною практикою. Закон врегулював головні вимоги до приватних повірених, залишаючи доступ до адвокатської діяльності представникам непривілейованих станів станів.

Список використаних джерел та літератури:

1. Судебные уставы 20 ноября 1864 года. Ч.1. Устав гражданского судопроизводства. URL: <http://www.prib.ru/item/372592/> (дата звернення 09.06.2018).
2. Свод законов Российской империи. Т. 6 Уставы судопроизводства. – С. 58–60. <http://www.pravo.gov.ru> (дата звернення 24.12.2018).
3. Державний архів Житомирської області (далі – Держархів Житомирської обл.), ф. 24, оп. 1, спр. 714, арк. 31
4. Держархів Житомирської обл., ф. 24, оп. 1, спр. 629, арк. 8.
5. Держархів Житомирської обл., ф. 24, оп. 1, спр. 403, арк. 26
6. Держархів Житомирської обл., ф. 24, оп. 1, спр. 694, арк. 10.
7. Держархів Житомирської обл., ф. 24, оп. 1, спр. 576.
8. Держархів Житомирської обл., ф. 24, оп. 1, спр. 708, арк. 4–4зв.
9. Держархів Житомирської обл., ф. 24, оп. 1, спр. 78, арк. 50.
10. Держархів Житомирської обл., ф. 24, оп. 1, спр. 825, арк. 106.
11. Держархів Житомирської обл., ф. 24, оп. 1, спр. 834, арк. 13.

Волівецька Марія Володимирівна
магістрантка історичного факультету
Житомирський державний університет ім. І. Франка

Основні положення Конституції США 1787 року

Актуальність даної теми полягає в тому, що кожна країна яка обрала шлях незалежного розвитку і поставила собі за мету створення правової держави, необхідним елементом у правовому просторі держави якої є верховенство Конституції. Тобто про основний закон, за яким незалежна держава буде жити і розвиватися. Одночасно одним з головних завдань розвитку суспільства є реальне забезпечення гарантованих Конституцією прав і свобод людини. У цьому зв'язку вкрай важливо вивчати історію становлення і розвитку конституційного ладу сучасних високо розвинених країн в даному випадку конституційний розвиток Сполучених Штатів Америки.

Громадяни Америки понад 200 років живуть за положеннями своєї конституції фактично не змінюючи її. Відсутність внесення змін до конституції показує про оптимальність прийнятих законів. Також це свідчить не тільки про професіоналізм ай грамотність авторів цього збірника законів. В Конституції сконцентровані знання,